

גיליון 121

פברואר 2025 • שבט ה'תשפ"ה

מוֹטִיב

על שם ליאורה דיין

ירחון בנושא שירה וספרות עברית

סְפוּרֵי סְבֵמָא

רויטל גולדשמיד

מקס וטר

אירית וייסמן־מינקוביץ

אלעד טולדנו

שירי טורף־זינרייך

ליאת מנור־אפשטיין

זהבה מרנין־רוב

אריק לוי

ענבר פז

מיכל שחר

גיליון 121 מתחיל...

כולנו מכירים את אותן מעשיות שעוברות מפה לאוזן, שתמיד מעוררות בנו חיוך או הרמת גבה. סיפורים שאולי התחילו מגרעין של אמת, אבל התגלגלו למשהו אחר לגמרי, או "עובדות" שכולם "יודעים" אבל אף אחד לא יודע מאיפה.

בגיליון הזה רצינו לשמוע על כל מיני "סיפורי סבתא" - איך הם נוצרו מתוך החיים, איך הם השפיעו בחזרה על החיים, ומה קורה כשהם מקבלים חיים משל עצמם.

אנחנו מאחלים לכולנו ימים שקטים וטובים יותר, בשורות טובות, וחזרתם של כל החטופים והחיילים שלנו בשלום הביתה.

אלירן דיין, רובי גורדון, עמליה ויניק, רוזי גולן

לביטוי "סיפורי סבתא" גלגול לשוני מעניין.

על בסיס עלילת גיבורים איטלקית מהמאה ה-16 שנקראה Bovo d'Antona, כתב בידיש אליהו בחור ספר בשם "בבא-בוך", ספר שתיאר עלילות מופלאות אך לא כל כך אמינות. השם "בבא-בוך" מבוטא בידיש "בוֹכְה־בוֹךְ", והמילה "בֶּאָבֶעַ" בידיש פירושה סבתא.

עם השנים הספר עצמו נשכח, אבל החיבור בין סיפורים מופרכים לבין הצליל בידיש של המילה סבתא נשאר, וכך קיבלנו את המושג "סיפורי סבתא" במשמעותו העממית הקיימת עד היום.

אגב, ספר זה של הרב אליהו בחור היה הספר הראשון שהודפס בידיש ולא היה ספר דתי.

ירחון "מוטיב" הוא כתב עת מקוון לעת עתה המתפרסם אחת לחודש.

כל גיליון יעסוק בנושא שהמערכת תבחר, ויפורסמו בו עשר יצירות.

העבודה בירחון מתבצעת בהתנדבות מלאה, אי לכך אין לצפות לתגמול כספי כלשהו על פרסום יצירות, לרבות לא לתמלוגים כלשהם; בשליחת היצירה לפרסום מאשר היוצר את אפשרות פרסומה בירחון, ולא יהיו ליצר השגות או טענות באשר לפרסום או לאי-פרסום יצירתו בירחון.

ליאורה דיין ז"ל הייתה אוהבת אדם. אהבתה הגדולה ביותר הייתה למילה הכתובה ולקריאת ספרות ושירה, ואותם קראה עד סוף ימיה.

ירחון "מוטיב" נוסד לזכרה ונושא את שמה.

"תאכל את המרק. הנה, ותוסיף גם קצת שמנת חמוצה," סבתי דוחקת בי כהרגלה ומושיטה לי כף גדושה בשמנת בצורת קרחון.

בכל יום שבת אחר הצהריים אני מבקר אותה בדירתה הקטנטנה שברחוב לבנדה מספר 20. היום בחרתי במסלול הרחובות מנחם בגין-הרכבת-לבנדה, במקום בנווה שאנן, כדי לשטוף את עיניי במשפחות האפריקאיות העושות את דרכן לכנסיות בלבושיהן המסורתיות והיפים.

במרק צפים מיני עצמים וזעירים כבכל סוף שבוע. טרם גיליתי אם אלו החרקים השוכנים תדיר במטבחים, שמצאו את עצמם על לא עוול בכפם מתבשלים למוות עד כדי התפוררות לחלקיקים, או שאלו פשוט סיבי ירקות תמוהים למראה.

פת לחם רטובה מצקצקת בין חניכיה הקירחות של סבתי לאחר ששאבה מן הקערה את המרק שלה ברעבתנות ונאנחה אנחה שובע דשנה.

"בוקר אחד, היא מתחילה כהרגלה באקראיות, "עשיתי תורנות במרפאה. זה היה אחרי ימים ולילות רבים של קרבות בקור של מינוס עשרים מעלות. לא ישנו בלילה הקודם כי קטענו רגל לילד אחד והנחתו נמשך עד עלות השחר. הרגליים שלו קפאו שם בשוחות והצלחנו להציל רק את רגלו הימנית. הוא היה ילד יפה, כבן שש עשרה או שבע עשרה. שכב בשקט ולא הוציא הגה. ישבתי בחדר החיטוי המאוחר, ששימש גם כחדר עישון, עם חברתי מאשה לאחר שנרדם. לעסנו פכסמים בני שבוע לאחר שטבלנו אותם בקפה ארזאטס וחיממנו את כפותינו בספלי המתכת. הרצון לשמוט את הראש על השולחן ולהירדם היה עז מאוד.

פתאום נכנס בחור בלונדיני וחסון, פניו מפויחות, ופיסות האדמה הקרושה הנשמטות ממגפיו עם כל צעד מטנפות הכול. יד ימינו מקובעת בגבס מלוכלך שמתוכו צונחים כל מיני שרצים: תולעים, זבובים, נמלים, ג'וקים — נופלים ברבבותיהם על רצפת העץ ומתפזרים בבהלה. אנו מביטות בו בתדהמה ועם שמץ הנאה למראהו הנאה, פוערות את פיותינו מלאי הצנימים המעוכים. הוא אומר לנו שהוא בא הנה כדי להחליף את הגבס. זה כבר כמה שבועות שמציק לו שם ומגרד יותר מדי. נדמה לו שהפצע מזוהם.

אחרי שניקינו לו הכול וחבשנו את ידו בגבס חדש, שאלתי אותו איך הוא היה מסוגל לסבול את הגירוד המטורף הזה. בתגובה הוא חיך חיוך ענקי, צחק ואמר שהוא הרי בחור רוסי פשוט, והלך. "אני ממשיך לערוב את השמנת במרק כפיזור נפש, מרים את ראשי אליה ושואל: "נו. ומה היה איתו אחר כך?"

"מת באותו היום בקרב, היא עונה בוהה בקערת המרק המלאה שלי, ולאחר שניות ארוכות מבקשת חרישית, "תסיים את המרק כדי שאני אוכל להגיש לך את המנה העיקרית."

התגשפתי קצת במעלה המדרגות לקומה השלישית, אך דילגתי במהירות אל הדלת. פעמון רוח צבעוני היה תלוי על המשקוף השמאלי, ופעמון הדלת הצטרף אל התזמורת שניגנה עם פעימות ליבי.

הנה, צעדים איטיים קרבים, ומילים שאני לא מבינה בקול מוכר ואהוב. נפתחת הדלת והריח של סבתא סוחף אותי לתוכו, לתוכה, לתוך הבית, לתוך מרחב הסיפורים הקסום הזה.

ידיים חלקות וריחניות מרוחות קרם גוף עטפו אותי. בסלון הבית כיסא נדנדה מעץ מול טלוויזיה שבה "ערוצי זהב".

סבתא מתיישבת על הכורסה הרכה לידי, אני מתנדנדת מעלה־מטה, והמילים שלה מנגנות באוזניי ורוקמות לי התחלה. היסטוריה ושוושים.

"אבא שלך..." סבתא סול הייתה פותחת ואומרת ומספרת בנימה רכה מעללים שובבים כל כך שהוא עולל..

במרוקו, הוא היה קטן־קטן יפה ושמן, והיה שר מול כולם. כולם היו באים לשמוע אותו, ומכל אחד היה מבקש רייבה, עוגייה, וככה נהיה יותר שמן...

המורה שלו הרביץ לו עם סרגל כשהוא חשב שעשה משהו לא בסדר, ואני... כעסתי מאוד! באתי לבית הספר ונתתי לו סטירה בלחי. כ-ה אדום היה לו... ווארוו, הסתובב ככה אדום כל היום, ולא הרים על אבא שלך סרגל יותר.

אבא שלך... היה לו חבר שהוא היה איתו כל הזמן. פעם אחת צבע אותו בצבע לבן, והוא היה כמעט שחור. ופעם אחת הוא קשר אותו לעץ והשאיר אותו שם, והיה חם והוא הזיע, הזיע... אני כעסתי עליו ונתתי לו פלפל חריף בפה, היא מספרת והעיניים שלה בוהקות, צוחקות.

"אבא שלך לקח בקבוק של קוניאק ושפך אותו באקווריום של דגים, והדגים מסכנים התחילו לשחות בזיג זג..."

ואני מחייכת חיוך קטן מבחון ומתפקעת מצחוק מבפנים.

מדי פעם מגניבה מבט אל אבא שלי, שהיה עסוק בלהבריג איזו מנורה או ברז, ולרגעים ראיתי אותו בחצי הגובה, שמנמן לחיים, מזמר ושר מול השכנים, קושר חברים לעצים, אוכל פלפל חריף.

סבתא הכירה לי את אבא שלי כילד ושזרה בינינו קשר מיוחד.

הוא כמוני, חשבתי לעצמי, שובב הרבה יותר ממני. היא כל כך אוהבת אותו, על אף כל זאת.

סבתא ניגשה למטבח, על קירותיו היו תלויים שרשראות של שום ופלפלים, שמעתי רשרוש ניילון שבישר על טעם שוקולד מתוק שמגיע.

אבא הדליק לי "ערוצי זהב", על הרצפה חיילי צעצוע ירוקים מפלסטיק, אני ישובה בכיסא הנדנדה עם שוקולד בפה, טלוויזיה קטנה מול העיניים, שורשים ואהבה בלב.

כוח סבתא, מי הייך מאמין.
ואולי זאת בדיחה, לסבתא יש כוח מכלא,
נסיון חיים ותבונה, חיוך כובש וקטן גרושה אהבה.

תרופות סבתא מרפאות כל מחלה.
זוכרת את סבתא תמר נמוכת קומה, דוברת
ספיריטית, מבשלת סיר דולמה
ומכינה רבת תבונים מתוקה.

את סבתא אירמה לא זכיתי להפיר,
נספתה בשואה וחסרונה בכל נשימה
מרעיד את עולמי.

גם אני סבתא, וכשאני מביטה במראה,
אני רואה זוג עיניים של ילדה אבודה.

התאספנו כל המשפחה בשבת לחגוג את יום הולדתה התשעים של אימא שלי נעמי, סבתא רַבָּתָא. לכבוד האירוע הוצאתי את הסרוויס, מערכת כלי האוכל מחרסינה ששמרתי במיוחד לימי חג ואירועים מיוחדים.

הסרוויס עבר מדור לדור. קיבלתי אותו בירושה מאימא שלי, סבתא רַבָּתָא. זו הייתה מערכת כלי חרסיה דקיקה ועדינה ששמרתי עליה כל משמר.

הנכדים ערכו את השולחן, פרסו מפה לבנה והניחו בזהירות רבה את צלחות הסרוויס, הניחו לצידן את הסכר"ם, ובתוך הכוסות סידרו מפיות בצורת פרח.

"אתם ממש אומנים," אמרתי בהתפעלות. "היכן למדתם לקפל מפיות לפרחים?"

הם צחקו. "סבתא היום כל אחד יודע ליצור פרחים כאלה, אמרו."

"לא כל אחד. אני לא יודעת," אמרתי.

"האאא," אמרו בחיוך, "בטח בזמן שהיית ילדה לא היו מפיות."

"תפסיקו לצחוק עליי," אמרתי והעמדת פני נעלבת, ובדיוק אז נשמע רעש חזק. המרקייה שהייתה בידי אָרְי נכדי נפלה מידי והתנפצה לרסיסים, שמילאו את שלולית המרק שנוצרה על הרצפה.

אָרְי הנכד שלי עמד מבוועת. הוא הביט בצער במרקייה היקרה שרסיסה נחו בתוך שלולית מרק העוף שהכנתי.

"מה עשית?" קראה כלתי וגערה באָרְי. "למה אתה לא נזהר?"

"הוא רצה לכבד את הרצפה כמרק," אמרתי בחיוך כדי לפרק את המתח. "גם לה מגיע להשתתף בחגיגה."

אָרְי עמד נבוך ומלמל בהתנצלות, "אני ממש לא יודע איך זה קרה. אני תמיד נזהר עם הסרוויס." "לא נזהרת מספיק אם שברת את הסרוויס שסבתא קיבלה מסבתא רבתא, נעמי, שקיבלה אותו מאמא שלה. אתה מבין איזה ערך יש לסרוויס הזה?" אמר טל בני.

כשעיניו של אורי התמלאו דמעות, פרצתי בצחוק.

"מה מצחיק?" שאלה סבתא רבתא ברוגז.

"אתם לא מבינים," אמרתי, "לאָרְי נשברה המרקייה כי זה תורשתי."

"תורשתי???" קראו כולם במקלה, "מה פתאום תורשתי? אין דבר כזה!"

"יש, ועוד איך!" אמרתי.

"אחרי שאאסוף את השברים ואנקה את הרצפה, נשב לאכול ואז אספר לכם למה זה תורשתי."

"לא, סבתא, עכשיו תספרי," קראו הנכדים בסקרנות.

"אי אפשר לשבת לאכול לפני שמנקים את הרצפה," אמרתי בשלווה.

"נו, סבתא, תספרי, תספרי!" ביקשו ועזרו לי לאסוף את רסיסי המרקייה ולנקות את הרצפה. כאשר סיימנו לנקות, ישבנו לאכול.

"נוו, אז על איזו תורשה את מדברת?" שאל בני.

הרמתי כוסית יין ואמרתי, "קודם נברך, לחיי נעמי, סבתא רבתא שלנו."

אבל סבתא הייתה מצוברחת מאוד ומלמלה כל הזמן, "הסרוויס שלי, הסרוויס שלי."

"סבתא, את רופאה, ואת יודעת שיש דברים שעוברים בתורשה," אמרתי.
 "כן, בוודאי, יש גנטיקה," הפגינה סבתא רבתא מייד את הידע הרפואי שלה.
 "טוב, אז עכשיו תשמעו את הסיפור על הגנטיקה ותבינו," אמרתי. "יש לנו במשפחה גן של שבירת
 כלים שעובר מדור לדור."

"מה זאת אומרת?" שאלו כולם המומים.

"כשסבא ואני התחתנו," אמרתי בחיוך, "שכרנו דירה בקומה השלישית, ולאחר החתונה העלינו את
 המתנות לדירה. ירדנו ועלינו מספר פעמים. העלינו סיפולוקסים, מצעים, מפות, סירים, צלחות
 וכוסות. בסבב האחרון סבא סידר זו על גבי זו את כל הקופסאות שהיו בהן אגרטלים. הוא הרים אותן
 בשתי ידיו וטיפס בזהירות לקומה השלישית.

פתאום נשמע רעש מחריד. על אף השעה המאוחרת, כל השכנים הציצו בסקרנות לבדוק מה זה הרעש
 הזה באמצע הלילה.

גם אני שמעתי את הרעש מלמטה ועליתי בריצה במדרגות.

מצאתי את סבא שרוע על מדרגות הקומה השנייה. כל הקופסאות עם האגרטלים היו מפוזרות סביבו
 פתוחות, ובכל מקום נראו רסיסי האגרטלים שהתנפצו.

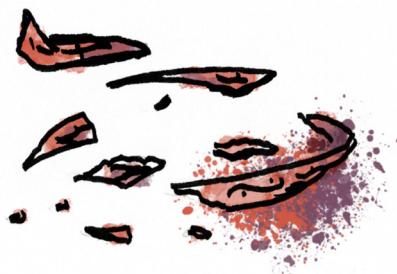
"החלקתי," הוא אמר.

לא נשאר אפילו אגרטל אחד שלם.

"שיהיה במזל," אמרתי, "העיקר שלא קרה לך שום דבר."

הגן הזה התעורר אז והמשיך איתן, טל בני. דאגת להמשיך את המסורת, ושברת את נברשת הקריסטל
 כששיחקת בסלון כדורגל.

ועכשיו נכדים יקרים הגיע תורכם...

סבא שֶׁל אָבא נְהַג לומר
שגם עֲשִׂיר מְפֻלָּג וּמְלֵא גֹד,
בסוף אוכל עם מְזֻלָּג אֶחָד.

כִּשְׁהוּא מֵת וְנִקְבֵר עִם כָּל פְּתַגְמִיו,
הַכָּלֵב, שְׁמֻזָּלֵג לֹא הִפִּיר אֶת שֵׁנָיו,
סִכַר פִּיּוֹ, עַד מְהֵרָה נֶאֱסָף אֶל בְּעָלָיו.

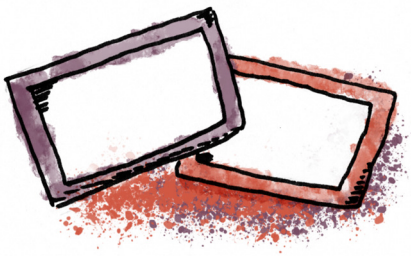
וְעַד הַיּוֹם, אִם תַּעֲבִרוּ לַעֲת לַיִל
בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת שְׁלֵיד הַמוֹשָׁב,
אוּלַי תִּשְׁמָעוּ אֶת פְּלִבּוֹ מְזִלֵּל
בְּשִׁפְתַּת הַמַּתִּים אֶת חֻכְמַת חַיָּיו.

תמונות מפולין

ליל סתו בא עלי במטת סבתי היחידה,
למראשות המטה מגרת עץ נאחזת בקיר,
מלאה להתפקע בתמונות שחר לבן.
סבתא מוציאה חפץ ומראה לי תמונה תמונה.
"הנה פאן חברי הקביץ שעלו לארץ עובדים בשדה.
הנה פאן סבא שלך, זכרוננו לברכה, אוחדו באמא שלך.
הנה פאן אבא ואמא שלי בבית שבחיפה."
יש לה תמונות של כלם וספורים רבים.
רק מפולין אין לה תמונות, והיא לא מוכנה לספר משם אף ספור. לעולם.
אבל אני ממשיכה לשאל

לסבתא צילה הייתה ממחטה מבוד, כמו זאת של פעם לפני עידן ועידנים. לא סתם ממחטה, ממחטת פלאים שיש בה קסם מיוחד. כשאני ואחי היינו קטנים והגענו לבקר אצלה, היינו מבקשים שתעשה איתה קסמים. קיווינו שיונה תצא מתוכה, או מטבע, אבל היא ברצינות רבה הראתה לנו את המגירה עם הממחטה ואמרה בתקיפות: "בזה לא נוגעים!"

כאשר חשה כאב עז בראשה, הייתה מרטיבה את הממחטה במי קרח ומניחה אותה על מצחה. ראיתה לא אחת שוככת במיטתה, שערה הלבן פרוס כמסגרת סביבה, ממלא את כל רוחב הכרית, ממש כמו רוחב ליבה, ועל מצחה מונחת בחגיגיות הממחטה. בשקט־שקט צפיתי בקסם — פניה היו נרגעות לאיטן, נעשות רפות, ללא כל קמט של מכאוב. לא עברה שעה וכבר הייתה מתרוממת בחיך ואומרת: "הנה, כבר יותר טוב. זו ממש ממחטה רפואית."

עברו השנים, וסבתא צילה עברה לדירוג מוגן. חדר קטן ובו מיטה רחבה, שולחן אוכל וכסאות לכל המשפחה וארון מלא מדפים ומגירות. אימי וידאה שהממחטה ימצא במקום נגיש, וסבתא הרגיעה אותה ואמרה שאולי את התרופות תשכח, אבל את זה ודאי שלא. כדרכם של חפצים שמשתמשים בהם הרבה, היא נעשתה בלויה וקרועה, קצת עיפה מגודל האחריות, ועם זאת סבתא נהגה בה בעדינות הראויה. יום אחד זה קרה. אימי הוזעקה לדירוג המוגן. "סבתא משתוללת, אמרו, "בואי מהר." הגענו במהירות. סבתא קיבלה כדור הרגעה, והמטפלת עמדה בצד ומיררה בככי. "סליחה־סליחה, לא ידעתי שזה כל כך חשוב לה. אחרת לא הייתי זורקת אותה, אני מצטערת."

היינו צריכים להרגיע אותה.

לא עזרו ההסברים, לא עזרה ההתנצלות. ארבעה ימים תמימים נמשך האבל על ממחטת הקסם. דאגנו מאוד לסבתא ויצאנו לחפש ממחטה דומה בכל מיני חנויות. למרבה המזל נמצא תחליף. דומה ביותר. עדינה ורכה. מבינה את גודל המעמד. נשטפה במי קרח ומייד התיישבה על המצח והרקות... עברו השעות... אך לא המיחוסים. כל כך הרבה תקוות תלינו בממחטה החדשה שתעשה את העבודה. אבל, אמונה תפלה היא אמונה חזקה, וסבתאי אישה נאמנה, לא נקשרה נפשה בממחטה החדשה. הסתכלה עליה בחשד, חיפשה נקודות דמיון, סימני תקווה.

אחרי ה"שבעה" שוב נקראנו לדירוג המוגן. אמרו לנו בעדינות שיש דיירים בהמתנה, ושעם כל הרגישות צריך לפנות את החדר מכל החפצים. שוב הגענו בהרכב מלא: אימי אחי ואני, והתחלנו למיין מה ילך למחזור, מה לשימור ומה לתרומה. את הממחטה החדשה שמנו אחר כבוד בקופסה למזכרת.

לא עבר זמן רב וקיבלנו את ההודמנות לבדוק אותה. אימי חשה ברע והפצרתי בה לשים את הממחטה במי קרח, לסחוט רק מעט, שיטפפו קצת מים, ולשים על מצחה הבוער. שערה של אימי היה קצר ובהיר ולא נפרס סביב פניה כפי שזכרנו אצל סבתא, אבל פניה התרככו ונרגעו. "הנה, כבר יותר טוב," אמרה. "זו ממש ממחטה רפואית."

למוחרת מיהרתי לחנות הישנה בהדר שהחזיקה חפצים מפעם וקניתי כמה ממחטות זהות. לכל אחד מבני המשפחה.

שיהיה.

לזכרה של סבתא שרה ישביץ ז"ל

כשהגרמנים נכנסו ויררו בכולם, היא ברחה מהדלת האחורית עם שני ילדים קטנים ומאה אמונות תפלות שנדבקו לה כמו בוץ לנעליים והלכו איתה מאז לכל מקום. כל מה שאיבדה במלחמה: בית, משפחה, מולדת – נדחס לתוך היום־יום שלה כמו כרית מלאה בגרביים ישנים, כמשענת לגב.

"אל תשבי בפנית השולחן, זה מביא מזל רע," היא אמרה לי פעם שהתיישבתי ליד סבא בשולחן הפסח, כדי לגנוב לו את האפיקומן.

"למה מזל רע?" שאלתי.

"זה יעשה אותך רווקה לנצח," היא ענתה את המובן מאליו בעיניה, ומלמלה לעצמה, "למרות שבפולין היה לנו שולחן עגול ובכל זאת האהבה שלי מתה."

הפינות תמיד היו משמעותיות אצלה. בפינות נתקעו דברים שלא יכלו לזוז. הרע והטוב התרכזו שם, כמו במקום הכי נמוך שאליו זרם ביוב של גורלות. כל פעם לפני שנסעתי לטייל בארץ רחוקה, היא הייתה הופכת כוס בפינה של השיש במטבח "כדי שתחזרי בשלום," הייתה לוחשת, כאילו הכוס הייתה מסיעה אותי בעצמה לדרכי, ולא אוטובוס, רכבת או מטוס. הכוס ההפוכה הייתה טקס, כמו חיסון לפני נסיעה. ככל שהמסע היה רחוק יותר או מתארך, היו מתוספות כוסות לפינה. היא עצמה לא יצאה מעבר לקצה השכונה. "מספיק רחוק צעדנו אז בשלג," היא הייתה אומרת מהמקום הבטוח על הספה ועיניה היו נודדות עד ליערות של דרום שלויה.

היא הניחה לפניי צלחת מרק עמוקה, נזהרת שלא לשפוך (כי גם במרק שפוך יש רמז לאובדן) "ואת לא חייבת, אבל תאכלי הכול כדי שתגדלי, מכוערת!"

כן, כשהייתי בת עשר היא קראה לי "מכוערת".

וירקה שלוש פעמים הצידה.

נעלכתי.

איך אפשר שלא?

אבל אז היא משכה לי בצמה בעדינות ולחשה, "אל תכעסי, אני אומרת את זה רק כדי שהרוחות לא ייקחו לי גם אותך. את יפה מדי בשביל העולם הזה."

מאותה הסיבה היא השתמשה תמיד רק בסט הכלים הפרחוני הישן מהאמייל ולא בכלים החדשים שאבא קנה לה "כי חדש ויפה מעורר את הרוע." וכך הכלים רבצו יפים וארוזים בביודם.

סבתא הפכה את הפחדים שלה למשהו שאפשר היה לגעת בו: זכוכית, כוסות, צמה, מראות, מרק – חפצים מוחשיים שאפשר לשלוט בהם, או לפחות נותנים תחושה כאילו אפשר לשלוט בהם. היא האמינה שדרכם אפשר לתקן את הבלתי מושג.

0121

סְפּוּרֵי סְבֵתָא

פברואר 2025

שבט ה'תשפ"ה

פעם אחת ראיתי אותה זורקת מלח מעבר לכתף "כדי לגרש את השטן, שלא יבוא הנה", היא אמרה ברצינות. העיניים שלה כבו כשהזיכרונות שלה הוצתו, ואחרי רגע של שקט התרצתה, "בעצם הכול בסדר פה בישראל. אין לו מה לחפש כאן. הוא גר בבוכנוואלד."

בשנת שמונים ותשע היא ישבה בפנינת החדר עם התיק על הברכיים ובתוכו הרבה שקיות ריקות "כדי שיהיה אפשר לעטוף בהן משהו חשוב." הזיכרונות שלה כבו, ובחפצים שהושארו במקומם לא עטופים דלק ניצוץ של שכחה.

חושך. מחנק. צפיפות. לחץ. חרדה. התחושות רבות כמו כוכבי הפייטים הכסופים שעל חליפת הקטיפה שלי. הכול כה שחור מסביב עד שאני לא מצליח לראות אותם. אני מותח את אצבעותי ומנסה למשש. ליטוף קצר בקצהו של גרם שמיים נדוש יזכה אותי בהבעת משאלה אחת אחרונה בעת הנפילה, הנפילה שלי. ריח של ריקבון באפי. חם לי והנשימה קשה עליי.

החיים עד לרגע הזה היו די טובים אליי. כמעט תמיד הצלחתי להיחלץ ממצבים מאתגרים בעזרת תעלול כזה או אחר. מסתדר בסוף, נוחת על הרגליים. שולף הפתעה מכאן או משם וזוכה למבטי הערצה. היה בי שילוב מעניין של מזל ותחבולה. רק בתחום אחד לא הלך לי חלק. זה קשור לבחורה שאהבתי. היא טענה שנעלמתי לה ברגעים החשובים. כאשר הייתה מבקשת ממני להיות שם בשבילה, להיות באמת, הייתי מקיש בעזרת המטה שלי, ממלמל כמה מילים, וברגע הבא כבר נמצאתי בחלל אחר לגמרי, מותיר אותה בפה פעור. מהצד שלי הרגשתי שאין פסול במה שאני עושה. אולי לא הצלחתי לראות צדדים אחרים?

רק בדיעבד הבנתי שאי אפשר לבצע את אותו קסם פעם אחר פעם בפני אותו קהל. בסוף הוא יפסיק לראות כך אומן כשפים, ויראה רק איש מבוגר העוטה גלימה ומגבעת שחורות ומוגזמות מדי, בעל אינטליגנציה רגשית מועטה מדי. זה היה סיבוב הופעות ארוך, ובסיומו, למרות כל הפירוטכניקה וההדר, המסך ירד על הקשר הזה.

מאז מצאתי עצמי מסתובב בעולם, נישא לכל רוחות השמיים. מחפש מקום שבו ירצו לראות את המופע שלי, להביט בי כשאני עוטה תחפושת כזו או אחרת. תרתי אחר חלל שבו אוכל גם לפשוט את המדים בנוחות ולהיות עצמי, בלי מסכות ואיפור. נקי.

באחד הסיבובים בתבל הגעתי לאיסטנבול. השילוב של עתיק ומודרני משך אותי. בסיוור בבזאר העצום והמגוון, אפוף הריחות והרוכנים, חיפשתי את הדבר המיוחד אשר הרגשתי בתוכי שנמצא שם. פשוט ידעתי שאם אחמיד בחיפוש אמצא את המקום שבו ירקחו עבורי מעין אבקת פלאים, שתפתור לי את כל הבעיות, על הבמה ובחיים שמסביב לה.

ואז מצאתי. "אבק כוכבים", הסוחר הזקן כינה את זה, ואני מיד הוקסמתי. קניתי לא פחות מקילו ממנה ומיהרתי למלון שלי "הוקוס פאלאס" כדי לנסות אותה.

אור. רענונות. מרחבים. רוגע. אופוריה. מחיאות כפיים שמגיעות מכל פינה באולם. אהדה נטולת תנאים שעוטפת אותי, ואולי אף מצליחה להשתוות לאמפתיה מצד אותה בחורה, אילו הייתה כזו. זה היה הקסם המושלם שאותו חיפשתי כל חיי. צהלות העידוד הקצובות התחזקו והפכו לדפיקות

של ממש, חודרות פנימה, עד שדלת חדר המלון נפרצה ושוטרים זרמו פנימה כזוכבים לאוכל עבש. עליתי על אקספרס של חצות בכיוון אחד אל הכלא הידוע לשמצה שבעיר. שם, בהליך מהיר, הואשמתי בשימוש ובסחר באבקה האסורה. החוקים במדינה הזו מאד נוקשים ורק עונש אחד ניתן היה לגזור עליי. העובדה שהייתי זר להם, נודד משונה ממקום אחר, כלל לא סייעה לי.

כעת אני בחלל הזה, החלל הלפני אחרון בחיי. אין בי דאגה. בקרוב אבצע את תעלול ההיעלמות הסופי ואצא מכאן לחופשי. כולי ביטחון שתוך כמה רגעים אבקת הקסמים תתחיל להשפיע, אשתחרר מהכבלים ואעוף גבוה לשמיים, רם כמו יונה לבנה.

היה היה פוצ'עפער

היה היה פּוּצ'עפּער,
 כּכּה סְבֵתָא ספּרָה לי מזמן.
 "דָּה פּוּצ'עפּער מיט דָּה לייבעלעך,
 שעשעה הפל, ממש הפל, כּדי למכר גרבים,
 בתל אביב של פעם, לא רחוק מפאן.

בשנות החמשים,
 עמד ברחוב עם עגלה מלאת גרבים לָגנים.
 נדנד ונדנד,
 ולא עזב, ושוב נדנד
 לכל העוברים והשבים,
 עד שהצליח למכר פּזמק,
 ברוח עָנָק.

ומאז שסבּתָא ספּרָה לי אַת הספור
 וְאַת הבטויי שהיא בהומור בעצמה הגתה,
 "גם ב־2025 כּל נודניק נקרא כּפי "פּוּצ'עפּער",
 למרות שפּמעט אף אַחד לא מבין אַת פּרוש הפּלָה.
 הבטויי גורם לי לצחק בלב עם עצמי,
 כי אַני יודעת שמי שמבינות אַת משמעות הבטויי
 הן רק סבּתָא ו"ל ואַני.

הביטו בהם!

החזירו אותם הביתה!

76 HOSTAGES

STILL HELD IN HAMAS CAPTIVITY

(Data as of February 1, 2025)

35 hostages confirmed murdered on and since October 7, 2023 and still held in Hamas captivity.

Additional hostages in Gaza who were kidnapped prior to October 7, 2023.

StandWithUs

מייסד: אלירן דיין
עורכת אחראית ונקדנית: רוזי גולן
עורכים: אלירן דיין, רובי גורדון, עמליה ויניק, רוזי גולן
איורים ועיצוב גרפי: רובי גורדון

x.com/motiv_magazine

motiv-magazine.co.il

info@motiv-magazine.co.il

facebook.com/motiv.magazine

bit.ly/motiv-whatsapp

bit.ly/motiv-youtube

[\(כתב עת\) he.wikipedia.org/wiki/מוטיב](https://he.wikipedia.org/wiki/מוטיב_(כתב_עת))

instagram.com/motiv.magazine

יישומון "מוטיב" זמין להורדה חינם

